Uitspraak Commissie van Beroep 2019-046 d.d. 9 december 2019
(mr. W.J.J. Los, voorzitter, mr. A. Bus, mr. A. Smeeïng-van Hees, F.R. Valkenburg AAG RBA en mr. J.B.M.M. Wuisman, leden en mr. H.C. Dobbelaar-ten Cate, secretaris)

Samenvatting

Van een echtpaar heeft de vrouw een vordering van haar op de Bank aan de Bank verpand in verband met een geldlening van de Bank aan een derde. In de betreffende pandakte, waarvan nog slechts een kopie voorhanden is, komen niet alleen de naam en de handtekening van de vrouw voor maar is ook de naam van de man vermeld. Daarbij is ook een handtekening geplaatst en tevens het tekstfragment "Ten blijke van mijn instemming". In het kader van het inroepen van de vernietiging van de verpanding op grond van de artikelen 1:88 en 89 BW bestrijdt de man dat hij de pandakte mede heeft ondertekend ten blijke van zijn instemming en het tekstfragment heeft opgeschreven. De handtekening bij zijn naam schrijft hij toe aan manipulatie van de Bank. Artikel 159 lid 2 Rv brengt mee dat het aan de Bank is om aan te tonen dat de betwiste handtekening van de man in de pandakte, die een onderhandse akte vormt, afkomstig is.
Evenals de Geschillencommissie komt de Commissie van Beroep mede op grond van door een schriftkundige uitgebrachte rapporten tot de slotsom dat de betwiste handtekening en het betwiste tekstfragment van de man afkomstig zijn.

Klik hier voor de uitspraak bij de Geschillencommissie

1. De procedure in beroep

1.1 Bij een op 8 maart 2019 ontvangen pro forma beroepschrift hebben Consumenten bij de Commissie van Beroep Financiële Dienstverlening (verder: Commissie van Beroep) beroep ingesteld tegen de uitspraak van de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening (verder: Geschillencommissie) van 30 januari 2019 (dossiernummer [nummer], gepubliceerd onder nummer 2019-068). Bij een op 23 april 2019 ontvangen aanvullend beroepschrift met bijlage hebben Consumenten de gronden van het beroep aangevoerd.

1.2 De Bank heeft een op 23 juli 2019 gedateerd verweerschrift met bijlagen ingediend.

1.3 De mondelinge behandeling van het beroep heeft op 16 september 2019 plaatsgevonden. Partijen zijn aldaar verschenen. [Naam advocate Consumenten] heeft aan de hand van een ter zitting overhandigde nota het standpunt van Consumenten nader toegelicht.
Partijen hebben vragen van de Commissie van Beroep beantwoord.

2. De procedure bij de Geschillencommissie

Voor het verloop van de procedure bij de Geschillencommissie verwijst de Commissie van Beroep naar de tussenuitspraak van 23 februari 2017, de hersteltussenuitspraak van 28 september 2017 en de einduitspraak van de Geschillencommissie van 30 januari 2019.

3. Feiten

3.1 De Commissie van Beroep gaat uit van de feiten die de Geschillencommissie in de hiervoor onder 2 genoemde uitspraken heeft vermeld en die in beroep niet of niet op genoegzame wijze zijn bestreden. Die feiten worden hierna, voor zover relevant, nog aangevuld met enkele andere feiten, waarvan uit de stukken blijkt en die bij gebreke van genoegzame bestrijding als tussen partijen vaststaand kunnen worden aangemerkt. Kort gezegd gaat het om het volgende.

3.2 Op 1 juli 2011 heeft de Bank aan [naam bedrijf] (hierna: '[naam bedrijf]') een krediet verstrekt van € 250.000,-. Het krediet bestond uit een krediet met borgstelling van de Staat der Nederlanden van € 158.270,- en een ABN AMRO Rekening Courant Krediet van € 83.944,24.

3.3 In juni dan wel juli 2011 heeft Consument II, die toen als minderheidsaandeelhouder een belang bij [naam bedrijf] had, een bedrag van € 50.000,- naar een rekening bij de Bank overgemaakt, welk bedrag op een geblokkeerde spaarrekening ten name van Consument II is geplaatst.

3.4 Op 4 juli 2011 heeft Consument II een akte getekend waarmee Consument II haar vorderingen op de Bank uit hoofde van de rekening bij de Bank aan de Bank in pand gaf. In de akte - (hierna ook aangeduid met Pandakte I) - staat onder meer het volgende vermeld:

> "*Ondergetekenden:*
> *1. [Consument II], wonende te [Plaats]*
> *hierna te noemen: "Pandgever"*
>
> *2. ABN AMRO Bank N.V., statutair gevestigd te Amsterdam*
> *hierna te noemen: "Bank"*
>
> *zijn overeengekomen als volgt:*
>
> *de Pandgever geeft hierbij in pand, welke inpandgeving de Bank hierbij verklaart aan te nemen, de vorderingen die de Pandgever heeft of zal verkrijgen op de Bank, geadministreerd onder rekeningnummer(s) [nummer], hierna te noemen: "Vorderingen".*
>
> *(…)*
>
> *N.B. Indien de Pandgever gehuwd is c.q. het partnerschap van de Pandgever geregistreerd is, moet de echtgeno(o)t(e)/partner ten blijke van zijn (haar) toestemming, de akte medeondertekenen. Boven de handtekening dient hij (zij) te schrijven: "Ten blijke van mijn toestemming".*

3.5 In de Pandakte wordt de naam van Consument I, de echtgenoot van Consument II, niet vermeld en ook komen daarin zijn handtekening en het tekstfragment "Ten blijke van mijn toestemming" niet voor.

3.6 Na geconstateerd te hebben dat in Pandakte I een onjuist rekeningnummer staat vermeld, heeft de Bank verzocht een nieuwe akte te tekenen, waarin een ander rekeningnummer wordt vermeld. Die akte – hierna ook Pandakte II te noemen - is in ieder geval door Consument II getekend. Als datum van ondertekening door Consument II wordt 8 maart 2012 vermeld.

3.7 In april 2013 en op 8 mei 2013 en 6 augustus 2013 heeft de Bank Consument II geïnformeerd dat het niet goed gaat met [naam bedrijf] en dat deze haar financiële verplichtingen jegens de Bank niet kan nakomen.

3.8 Op 10 december 2013 wordt [naam bedrijf] failliet verklaard. In een brief van 20 januari 2014 schrijft de incassogemachtigde van de Bank, [naam incassobedrijf] (hierna: '[naam incassobedrijf]'), in verband hiermee aan Consument II onder meer:

> "*Per 10 december 2013 is genoemde onderneming failliet verklaard. Namens ABN AMRO Bank N.V. hebben wij bij de curator een vordering ingediend groot EUR 242.214,24, welke door de curator is bevestigd en is geplaatst op de lijst van voorlopig erkende concurrente crediteuren.*
>
> *Als zekerheid tot nakoming van de schuld ontvingen wij o.a. een verpanding van creditgelden op rekening 45.19.96.267 ten name van [Consument II]. Hierbij berichten wij u heden opdracht te hebben gegeven de verpande creditgelden te compenseren.*"

3.9 Op 21 januari 2014 boekt de Bank het saldo ad € 52.868,57 van de geblokkeerde spaarrekening van Consument II naar [naam bedrijf].

3.10 In een brief van 24 februari 2014 aan [naam incassobedrijf] roept de advocaat van Consumenten namens hen de nietigheid van de verpanding in. Hij voert daartoe aan dat Consument I nimmer met de verpanding heeft ingestemd zoals vereist in artikel 1:88 BW. Hij sommeert om het bedrag van € 52.868,57 naar zijn derdengeldrekening over te maken.

3.11 [Naam incassobedrijf] zendt aan de advocaat een op 10 maart 2014 gedateerde brief toe, waarin hij onder meer schrijft:

> *"Bijgaand treft u een kopie van de verpanding aan, welke voor zich spreekt. U zult begrijpen dat wij niet aan uw sommatie zullen voldoen."*

Op de bijgevoegde kopie, die betrekking heeft op Pandakte II, staat ook de naam van Consument I vermeld met daarboven een handtekening en daarnaast de handgeschreven tekst "Ten blijke van mijn instemming".

3.12 Op 14 november 2014 heeft Consument I een klachtbrief aan de Bank gestuurd. Daarin voert Consument onder meer aan dat de Bank in 2011 de door Consument II aan de Bank verstrekte zekerheidstelling niet met hem heeft besproken, dat de in Pandakte II bij zijn naam geplaatste handtekening niet van hem is, dat de daarin voorkomende woorden 'ten blijke van mijn toestemming' niet van zijn hand zijn en dat hij niet akkoord is met de afschrijving van het bedrag van € 52.868,57 van de spaarrekening. Bij brief van 11 februari 2015 heeft de Bank aan Consument I onder meer het volgende medegedeeld:

> "*Nader onderzoek heeft uitgewezen dat de door u aangevoerde klacht reeds op 27 mei 2014, met bericht aan uw advocaat, door [naam incassobedrijf] is afgewezen. De door u verstrekte informatie geeft geen aanleiding om af te wijken van het door [naam incassobedrijf] ingenomen standpunt.*"

3.13 In een brief van 16 april 2015 aan de Bank geeft Consument I te kennen met de afwijzing van de ingediende klachten niet te kunnen instemmen. Hij vraagt om een nieuw onderzoek van de klachten. De Bank antwoordt bij brief van 15 juli 2015 dat zij bij haar afwijzing blijft.

4. Klacht en de uitspraken van de Geschillencommissie ter zake.

4.1 Op 31 augustus 2015 heeft de Geschillencommissie een klacht ontvangen. In haar einduitspraak d.d. 30 januari 2019 merkt de Geschillencommissie zowel Consument I als Consument II als indieners van de klacht aan. Door hen wordt restitutie van het van de spaarrekening afgeschreven bedrag van € 52.868,57 gevorderd.

4.2 De Geschillencommissie houdt, kort en zakelijk weergegeven, de volgende grondslag voor de vordering aan:.

- Consument II is gehuwd. Haar partner (Consument I) is nooit betrokken geweest bij de gesprekken tussen de Bank, Consument II en de directeur-grootaandeelhouder van [naam bedrijf] en bij het opmaken van de verpandingsakte. Consument I heeft zodoende nimmer zijn akkoord gegeven voor de zekerheidstelling. Hij heeft nooit zijn handtekening onder de verpandingsakte gezet. Hierdoor is dan ook krachtens artikel 1:89 van het Burgerlijk Wetboek (BW) de door Consument II aan de Bank verstrekte zekerheidstelling vernietigbaar. Consument I heeft de nietigheid van de verpanding ingeroepen.
- De Bank heeft geen onderzoek verricht waaruit zou blijken dat Consument I daadwerkelijk akkoord zou zijn met de zekerheidstelling. De Bank zou Consument I hebben kunnen uitnodigen voor een kennismakingsgesprek op kantoor. Aangezien de Bank dit heeft nagelaten, heeft zij haar zorgplicht jegens hem geschonden.

4.3 De Bank heeft, kort en zakelijk weergegeven, de volgende verweren gevoerd:

- Consument II heeft een borgstelling afgegeven van € 50.000,-. Dit is vastgelegd in een verpandingsakte. Deze verpandingsakte is ondertekend door Consument II en ook door haar partner (Consument I) op 8 maart 2012.
- Uit de administratie van de Bank is niet gebleken dat de handtekening op de verpandingsakte (boven de naam van Consument I) niet van de partner van

Consument II is. Hierdoor is het aan Consument II om aan te tonen dat de handtekening en het daarnaast staande tekstfragment ("Ten blijke van mijn instemming") niet van haar partner (Consument I) afkomstig zijn.

- De Bank is primair een overeenkomst aangegaan met Consument II. De zorgplicht jegens de pandgever strekt zich in beginsel niet uit tot de echtgenoot die op grond van artikel 1:88 BW toestemming dient te geven voor de verpanding. Voor zover de Bank heeft kunnen achterhalen was de partner van Consument II bovendien ten tijde van de zekerheidstelling geen relatie van de Bank.
- De Bank heeft meerdere malen aangegeven dat de financiële verplichtingen van [naam bedrijf] niet goed liepen. Na het faillissement van [naam bedrijf] heeft de Bank conform de verpandingsakte haar zekerheden uitgewonnen.

4.4 Op 23 februari 2017 doet de Geschillencommissie een tussenuitspraak. Daarin stelt de Commissie onder verwijzing naar artikel 159 lid 2 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) voorop dat, wanneer de echtheid van een handtekening in een onderhandse akte wordt betwist, de last om de echtheid van de handtekening te bewijzen rust op degene die de akte als bewijsstuk gebruikt en zich op die akte beroept. De Geschillencommissie overweegt vervolgens onder meer:

> *"Echter nu de Bank zich erop beroept dat de akte op 8 maart 2012 niet alleen door Consument (II) maar ook door haar partner (Consument I) rechtsgeldig is ondertekend en de partner (Consument I) de echtheid van de handtekening ontkend heeft, biedt de Commissie de Bank de gelegenheid om de echtheid van de handtekening van de partner van Consument (II) op de verpandingsakte vast te stellen middels grafologisch onderzoek."*

4.5 Consument II doet een verzoek aan de Geschillencommissie om de uitspraak van 23 februari 2017 te herstellen. Ook het tekstfragment *"Ten blijke van mijn toestemming"* is, zo stelt Consument II, niet door haar partner geschreven en dient derhalve onderdeel van het grafologisch onderzoek te zijn. De Geschillencommissie stelt in een hersteltussen-uitspraak van 28 september 2017 de Bank mede in de gelegenheid om middels grafologisch onderzoek aan te tonen dat het in de verpandingsakte voorkomende handgeschreven tekstfragment *"Ten blijke van mijn toestemming"* door de partner van Consument II is geschreven.

4.6 Op 26 oktober 2017 laat de Bank Kifid weten gebruik te willen maken van de haar door de Geschillencommissie geboden gelegenheid voor het uitvoeren van een grafologisch onderzoek. De Bank schakelt een deskundige – hierna deskundige Z. te noemen – in om het in de tussenuitspraak en de hersteltussenuitspraak bedoelde onderzoek uit te voeren.

4.7 Consument II richt zich met een brief van 6 november 2017 tot Kifid. Zij wijst daarin op een e-mailbericht van 24 augustus 2017 van de Bank, waarin deze met betrekking tot Pandakte II meedeelt: *"Zoals in de zitting is aangegeven is het originele stuk niet meer voor handen."* In verband met die mededeling voert Consument II in haar brief onder meer aan dat de door de Bank in het geding gebrachte kopie van Pandakte II een gemanipuleerd stuk is, althans kan zijn, in die zin dat de op die kopie voorkomende handtekening van Consument I door de Bank middels 'kopieer-en-plak' technieken is of kan zijn aangebracht

met gebruikmaking van een ander document waarop de handtekening van Consument I voorkomt. De Bank beschikt, zo merkt Consument II op, over één of meer handtekeningen van Consument I. Consument II concludeert: *"het komt mij juridisch zeer vreemd voor dat het onderzoek plaatsvindt op basis van een kopie waarvan de Bank beweert dat deze een 'aftreksel' is van de betwiste originele akte, terwijl de bank in het geheel niet kan bewijzen ooit over het origineel ter kopiëring te hebben beschikt."*

4.8 De deskundige Z. onderzoekt op basis van hem verstrekt vergelijkingsmateriaal of het op de kopie van Pandakte II voorkomende tekstfragment 'Ten blijke van mijn toestemming' en de boven de naam van Consument I voorkomende handtekening geproduceerd zijn door Consument I. In zijn rapport d.d. 20 augustus 2018 concludeert de deskundige:

- *"Op basis van het mij ter beschikking gestelde materiaal ben ik van mening dat het veel waarschijnlijker is dat het betwiste tekstfragment is geschreven door de heer (Consument I), dan dat het tekstfragment is geschreven door een willekeurig ander persoon."*
- *"Op basis van het mij ter beschikking gestelde materiaal ben ik van mening dat het zeer veel waarschijnlijker is dat de betwiste handtekening is geproduceerd door de heer (Consument I), dan dat die handtekening is geplaatst door een willekeurig ander persoon."*

4.9 In een brief van 21 november 2018 reageert de advocate van Consumenten op de bevindingen van de deskundige. Zij merkt onder meer op dat het door de deskundige opgedragen onderzoek niet kan worden uitgevoerd op basis van slechts een kopie van de originele akte. Mede naar aanleiding hiervan verzoekt de Bank bij brief van 21 november 2018 de deskundige Z. toe te lichten of en zo ja in welke mate forensisch schriftonderzoek kan worden verricht aan de hand van een reproductie (een kopie).

4.10 In zijn aanvullend rapport d.d. 6 december 2018 typeert de deskundige Z. de vraag of en zo ja in welke mate litigieus schriftmateriaal geschikt en bruikbaar is voor forensisch schrift-onderzoek als een vraag van 'materiaaltoetsing'. Voor de uitvoering van die toetsing acht de deskundige van belang:
a. of het oorspronkelijke bewegingsverloop in voldoende mate kan worden gereconstrueerd,
b. of voldoende schrijverspecifieke kenmerken zijn waar te nemen,
c. of de aard, kwaliteit van de identificatie in aanmerking komende kenmerkenconfiguratie een voldoende grafische complexiteit hebben en
d. of de *combinatie* van de verschillende interactiepunten voldoende 'identificatie-waarde' heeft.
De deskundige Z. komt vervolgens tot de volgende conclusies met betrekking tot eerst het tekstfragment en vervolgens de handtekening:

> *"In het kader van de door* (de Bank) *gestelde vraag acht ik voorts van belang te melden, dat ik tussen het betwiste goedschrift* (het tekstfragment) *enerzijds en het vergelijkingsmateriaal anderzijds bijna 20 kwalitatief goede schriftkundige overeenkomsten heb vastgesteld en geen schriftkundige verschillen van doorslaggevende betekenis, op basis waarvan de conclusie is gerechtvaardigd, dat het litigieuze goedschrift op alle niveaus binnen de bandbreedte valt van de variatie zoals die uit de spreiding van het vgml.* (het vergelijkingsmateriaal) *kan worden gereconstrueerd. Het is dan niet meer relevant of het*

litigieuze document in originali dan wel in kopievorm is onderzocht. Anders gezegd: het onderzoek aan het origineel van het litigieuze document verschaft geen toegevoegde informatie (meer).

Bij de vergelijking van de reproductie van de betwiste handtekening enerzijds met het vergelijkingsmateriaal anderzijds, is dit niet anders. Meer dan 20 schriftkundige overeenkomsten kunnen worden vastgesteld en één schriftkundig verschil. De betwiste handtekening valt dus nagenoeg geheel binnen de bandbreedte van de variatie, zoals die uit de spreiding van het vergelijkingsmateriaal kan worden geconstrueerd. Onderzoek aan de originele inktsporen van de betwiste handtekening levert in deze casus dus eveneens geen toegevoegde waarde."

4.11 Op 30 januari 2019 geeft de Geschillencommissie haar einduitspraak. Zij wijst de ingestelde vordering af. Zij doet dat met name op de volgende, hier kort weergegeven, gronden:

a. In zijn aanvullend deskundigenbericht heeft de deskundige voldoende aangetoond dat in het onderhavige geval het grafologisch onderzoek naar de echtheid van het tekstfragment en de handtekening deugdelijk kon worden uitgevoerd op basis van een kopie. Bovendien hebben Consumenten geen onderbouwing gegeven van hun stelling dat twee door hen geraadpleegde forensische handschriftdeskundigen zouden hebben verklaard dat zij enkel uitspraken kunnen en willen doen over originele documenten, althans handtekeningen.
b. De deskundige komt tot de conclusie dat het veel waarschijnlijker is dat het betwiste tekstfragment is geschreven door Consument I dan door een willekeurig ander persoon en dat het zeer veel waarschijnlijker is dat de betwiste handtekening door Consument I is geproduceerd dan door een willekeurig ander persoon.
c. Consumenten hebben onvoldoende hun stelling onderbouwd dat de onderzochte handtekening op de verpandingsakte van 8 maart 2012 is overgetrokken of overgeschreven van een ander document.
d. De onderdelen van het tekstfragment die gebruikt zijn voor de vergelijking met vergelijkingsmateriaal zijn genummerd van 1 tot en met 12. In het vergelijkings-materiaal wordt meerdere malen naar één van deze nummers verwezen. De enkele stelling dat één vergelijking van de vele in het rapport niet zou kloppen omdat daarbij wordt uitgegaan van iets wat Consument II heeft geschreven, is onvoldoende om het gehele rapport alsook de conclusies daarin ter zijde te leggen.
e. Nu de grafoloog heeft geconcludeerd dat de handtekening en het tekstfragment zeer veel waarschijnlijker resp. veel waarschijnlijker zijn gezet en geschreven door Consument I dan door een willekeurige derde, staat voldoende vast dat door Consument I toestemming in de zin van artikel 1:88 BW is verleend.
f. Nu geen noemenswaardige verschillen met de inhoud van de initiële overeenkomst van 4 juli 2011 zijn gesteld of gebleken, ziet de Commissie ook geen aanleiding om aan te nemen dat er (in maart 2012) sprake is geweest van een contractovername waarvoor separaat toestemming van Consument I is vereist.

5. De beoordeling van het beroep

5.1 In het aanvullend beroepschrift voeren Consumenten vijf grieven aan.

De grieven 1, 2 en 3

5.2 Met de grieven 1, 2 en 3 wordt ook in beroep de vraag van de authenticiteit van de handtekening van Consument I en van het tekstfragment, zoals beide staan weergegeven in de door de Bank overgelegde kopie van de Pandakte II, aan de orde gesteld. Gelet op het verloop van het processuele debat, valt de vraag van de authenticiteit van de handtekening en het tekstfragment uiteen in twee deelvragen:

1. kunnen de handtekening en het tekstfragment zoals zij op de kopie-Pandakte II voorkomen, beoordeeld naar de schrijfstijl van de teksten, worden aangemerkt als teksten die overeenstemmen met het handschrift van Consument I?
2. kunnen de handtekening en het tekstfragment, zoals zij op de kopie-Pandakte II voorkomen, worden aangemerkt als door Consument I daadwerkelijk zelf neergeschreven op het document, waarvan de overgelegde Pandakte II een kopie vormt?

5.3 De Geschillencommissie heeft op grond van artikel 159 lid 2 Rv aangenomen dat ten aanzien van beide deelvragen de bewijslast op de Bank rust. Dat oordeel is door de Bank in beroep niet bestreden. Voor het oordeel is overigens ook steun te vinden in een door de Hoge Raad op 12 april 2019 uitgesproken arrest (HR12.04.2019, ECLI:NL:HR:2019: 572) en de daaraan voorafgaande conclusie van A-G mr. Wissink (ECLI:NL:PHR:2019:238).

deelvraag 1

5.4 De Geschillencommissie komt in zijn einduitspraak voor wat deelvraag 1 betreft op grond van de twee door de deskundige Z. in zijn rapport d.d. 20 augustus 2018 verwoorde conclusies tot het oordeel, kort gezegd, dat de handtekening en het tekstfragment zoals zij op de kopie-Pandakte II voorkomen, beoordeeld naar de schrijfstijl van de teksten, aangemerkt kunnen worden als teksten van Consument I. Daaraan staat, aldus de Geschillencommissie in overweging 2.10 van de einduitspraak, niet in de weg dat bij het vergelijken van het op de kopie voorkomend tekstfragment met het aangeleverde vergelijkingsmateriaal één vergelijking van de vele niet klopt, omdat bij die vergelijking een van Consument II afkomstige tekst wordt aangehouden. Dat gegeven is naar het oordeel van de Geschillencommissie onvoldoende om het gehele rapport alsook de conclusies daarin terzijde te schuiven.

5.5 In grief 3 wordt dit oordeel van de Geschillencommissie bestreden. Betoogd wordt dat de foute vergelijking betrekking heeft op een cruciaal tekstgedeelte, want het tekstfragment is met geen ander doel geschreven dan om de instemming van juist Consument I vast te leggen. Aangevoerd wordt ook nog dat het tekstfragment door Consument II is geschreven.

5.6 Ook naar het oordeel van de Commissie van Beroep geeft de door Consumenten gesignaleerde vergelijkingsfout geen aanleiding om het gehele (eerste) rapport van de deskundige en de daarin getrokken conclusies niet te aanvaarden. Ter zake van het tekstfragment zijn, zoals de Geschillencommissie terecht opmerkt, meerdere vergelijkingen met vergelijkingsmateriaal gemaakt, waarvan ook meerdere andere documenten deel uitmaakten. Gesteld noch gebleken is dat de vergelijkingen met die andere documenten onvoldoende zijn om de door de deskundige getrokken conclusies te kunnen dragen.

5.7 Gelet op de onderbouwing door de deskundige Z. van zijn twee conclusies, zou in de grief met meer argumenten moeten zijn toegelicht waarom in afwijking van de conclusies van de deskundige Z. toch zou moeten worden aangenomen dat het tekstfragment, beoordeeld naar de schrijfstijl van de tekst, een door Consument II geschreven tekst is. De enkele stelling dat Consument II het tekstfragment heeft opgeschreven, vormt niet een genoegzame toelichting, aangezien die stelling als zodanig een weerlegging vindt in de conclusie van de deskundige Z. ter zake van het tekstfragment. De Commissie van Beroep aanvaardt evenals de Geschillencommissie de twee conclusies van de deskundige Z. in diens rapport d.d. 20 augustus 2018 en gaat derhalve er ook van uit dat zowel de handtekening als het tekstfragment zoals zij op de kopie-Pandakte II voorkomen, beoordeeld naar de schrijfstijl van beide teksten, aangemerkt kunnen worden als teksten van de hand van Consument I.

deelvraag 2

5.8 Naar het oordeel van de Commissie van Beroep kan voor wat betreft het op de kopie-Pandakte II voorkomende tekstfragment worden aangenomen dat dat tekstfragment daadwerkelijk door Consument I zelf en niet door Consument II is geschreven. Dit ligt besloten in de hiervoor genoemde vaststelling dat, beoordeeld naar de schrijfstijl, het tekstfragment is aan te merken als een tekst van de hand van Consument I en niet van de hand van Consument II. En verder is niet gesteld of gebleken dat het voorkomen van het tekstfragment op de kopie-Pandakte II het gevolg van manipulatie is, bijvoorbeeld dat ter zake van het tekstfragment knip-en-plakwerk heeft plaatsgevonden of dat het tekstfragment het resultaat is van het nabootsen door een ander, bijvoorbeeld Consument II, van het handschrift van Consument I. Van een dergelijke manipulatie kan dan ook niet worden uitgegaan.

5.9 Voor wat de handtekening bij de naam van Consument I op de kopie-Pandakte II betreft, vormen de hierboven vermelde vaststellingen dat de handtekening bij de naam van Consument I op de kopie-Pandakte II, beoordeeld naar de schrijfstijl, een handtekening van Consument I vormt en dat het met die handtekening nauw samenhangende tekstfragment door Consument I zelf is opgeschreven, naar het oordeel van de Commissie van Beroep samen een voldoende sterke aanwijzing dat ook de handtekening daadwerkelijk door Consument I zelf is geschreven. Zonder nadere toelichting valt niet in te zien waarom Consument I wel zelf het tekstfragment neerschrijft en vervolgens niet daarbij zelf zijn handtekening plaatst. Die noodzakelijke toelichting ontbreekt. Een en ander voert de Commissie tot de slotsom dat ook bewezen is te achten dat de handtekening in de kopie-Pandakte II bij de naam van Consument I daadwerkelijk door hem zelf is neergeschreven.

5.10 De hiervoor in 5.9 vermelde slotsom brengt mee dat wegens gemis aan belang onbesproken kunnen blijven zowel de klacht in grief I dat de Geschillencommissie ten onrechte heeft overgenomen de conclusie van de deskundige Z. dat hij zijn onderzoek deugdelijk op grond van een kopie van Pandakte II heeft kunnen uitvoeren, als ook de klacht in grief 2 dat de Geschillencommissie ten onrechte heeft geoordeeld dat Consumenten hun stelling dat de handtekening bij de naam van Consument in de kopie-Pandakte II mogelijk is vervalst onvoldoende hebben onderbouwd.

Grief 4

5.11 De eerste klacht die in het kader van grief 4 wordt aangevoerd, houdt in dat de Geschillencommissie in zijn einduitspraak ten onrechte ervan uitgaat dat, toen Pandakte II ter tekening werd aangeboden, er enkel sprake zou zijn geweest van een onjuist rekeningnummer en dat Pandakte II ter tekening werd aangeboden enkel om die vergissing aan te passen.

5.11.1 Deze klacht mist feitelijke grondslag. Uit hetgeen de Geschillencommissie onder 2.13 en 2.15 van zijn einduitspraak overweegt blijkt voldoende duidelijk dat naar het oordeel van de Geschillencommissie Pandakte II mede bedoeld was om alsnog te bewerkstelligen dat Consument I met het ondertekenen van Pandakte II blijk zou geven van zijn instemming met de door Consument II met de Bank overeengekomen verpanding. Het bestaan van die bedoeling blijkt ook hieruit dat in Pandakte I niet en in Pandakte II wel de naam van Consument I als (beoogd) medeondertekenaar was opgenomen met daarbij de aanwijzing: *"Indien de Pandgever gehuwd is c.q. het partnerschap van de Pandgever geregistreerd is, moet de echtgeno(o)te/partner ten blijke van zijn (haar) toestemming de akte medeondertekenen. Boven de handtekening dient hij (zij) te schrijven: "ten blijk van mijn toestemming".*

5.12 Verder bevat grief 4 de klacht dat de Geschillencommissie ten onrechte (onder 2.14 van zijn einduitspraak) aanvullend oordeelt dat uit de bewoordingen van artikel 1:88 BW niet volgt in welke vorm en op welk moment 'de andere echtgenoot' toestemming dient te geven.

5.12.1 Ook deze klacht treft geen doel.
Van de zijde van Consumenten wordt niet toegelicht waarom het oordeel van de Geschillencommissie onterecht is.
Lezing van artikel 1:88 BW maakt duidelijk dat daarin niet is aangegeven op welk moment 'de andere echtgenoot' de in dat artikel voorgeschreven toestemming moet verlenen. Er bestaat geen goede grond om aan te nemen, dat 'de andere echtgenoot' de toestemming niet meer kan geven nadat de desbetreffende rechtshandeling is verricht.
Verder, indien Consumenten beogen aan te voeren dat de Geschillencommissie heeft miskend dat uit artikel 1:88 BW volgt dat de daarin vereiste toestemming schriftelijk moet worden verleend, kan die klacht geen doel treffen, omdat uit dat wat hierboven naar aanleiding van de grieven 1, 2 en 3 is overwogen volgt dat Consument I zelf zijn toestemming als in artikel 1:88 BW genoemd (alsnog) schriftelijk heeft verleend.

Grief 5

5.13 In grief 5 wordt beoogd het oordeel van de Geschillencommissie te bestrijden, dat deze geen aanleiding ziet om aan te nemen dat er met Pandakte II sprake is geweest van een contractovername waarvoor separaat toestemming van Consument I vereist is. Uit de toelichting bij deze klacht en ook uit de in het geding gebrachte e-mail d.d. 21 november 2018 van de advocaat van Consumenten aan de Geschillencommissie, met name uit wat in die e-mail onder 5 en 7 wordt opgemerkt, valt af te leiden dat Consumenten subsidiair het standpunt innemen dat de bedoeling van Pandakte II is geweest om daarmee een contractovername te bewerkstelligen. Pandakte II strekte ertoe, zo wordt betoogd, om de met Pandakte I al tot stand gebrachte verpandingsovereenkomst over te sluiten maar nu met ook Consument I als contractspartij. Ook hiervoor was de instemming van Consument I nodig.

5.13.1 De tekst van Pandakte II biedt geen aanknopingspunt voor de beweerde contractovername. Alleen Consument II wordt in Pandakte als "Pandgever" genoemd. Verder valt uit de plaats van de handtekening van Consument I in Pandakte II en het daarbij gevoegde tekstfragment af te leiden dat het mede-ondertekenen door Consument slechts verlangd wordt om van diens instemming met de verpanding door Consument II van vorderingen aan de Bank te doen blijken.

5.13.2 Een en ander betekent dat ook grief 5 geen doel treft.

Slotsom

5.14 Uit het voorgaande volgt dat de vijf in beroep aangevoerde grieven niet slagen.

6. Beslissing

De Commissie van Beroep beslist tot handhaving van de afwijzing door de Geschillencommissie van de vordering in haar einduitspraak van 30 januari 2019.